

УДК 330.354

М.Г. Пивоваровкандидат технічних наук, доцент
Класичний приватний університет**КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВСТАНОВЛЕННЯ
КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ ОЗНАК МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ КРАЇНИ**

У статті наведено результати дослідження вітчизняної та зарубіжної теорії і практики критеріїв оцінювання суб'єктів малого підприємництва та розроблено концептуальну модель кількісного оцінювання розвитку системи малого підприємництва в Україні.

Ключові слова: малий бізнес, результати теорії і практики, суб'єкти малого підприємництва, система оподаткування, концептуальна модель, система малого бізнесу в Україні.

I. Вступ

У світовій та вітчизняній економічній науці не встановлено єдиного визначення малого підприємництва (МП) як сектору економіки і не існує універсальної міжнародної системи критеріїв визначення його суб'єктів, що пов'язано зі значною різноманітністю та неоднорідністю економічних суб'єктів, які мають ті чи інші риси, характерні для суб'єкта малого підприємництва. Створення оптимальної системи кількісних критеріїв визначення суб'єкта малого підприємництва має важливе значення в процесі виділення кола об'єктів для спеціальних режимів державної підтримки та регулювання [1].

II. Постановка завдання

Для стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва України використовують спрощену систему оподаткування, яка дає змогу стимулювати цей бізнес [2]. У зв'язку з цим треба визначитися щодо кількісних ознак малих підприємств, які повинні стати базовими для системи державного регулювання їх підприємницької діяльності.

Тому метою статті є аналіз сучасного стану ознак малих підприємств країни і розробка концепції його вдосконалення.

III. Результати

Специфіка виробничої діяльності малого підприємства не вимагає використання складних форм організації праці, що спрощує процедуру вивчення здібностей найманих працівників та їх реалізацію. Малий бізнес – це підприємницька діяльність, яка здійснюється суб'єктами малого підприємництва національної економіки за певних чинних у країні законів та умов. Малому бізнесу властиві як переваги, так і недоліки [3, с. 11]. До переваг належать:

- можливість гнучких і оперативних рішень з метою реагування на зміну кон'юнктури ринку. Маневреність у ділових операціях;

- простота структури й оперативність поточних управлінських рішень та впливу на структурні підрозділи. Відмова від бюрократії та канцелярії;
 - малий штат і поєднання в одній особі кількох професій (економіст – бухгалтер касир; секретар – діловод – кур'єр);
 - гарний психологічний клімат; співробітники являють собою дружню згуртовану команду. В апараті панують взаємодопомога, взаємовиручка, доброзичливість і висока дисципліна;
 - низькі адміністративно-управлінські витрати;
 - підвищена увага до кожного споживача, клієнта, замовника. Висока культура обслуговування клієнтів. Відповідальне ставлення до якості продукції, робіт, послуг;
 - швидка адаптація до місцевих умов і звичаїв з урахуванням територіальних, географічних, національних, соціально-демографічних чинників;
 - шанси на матеріальну винагороду (у разі успіху майже одночасне отримання заробітної плати, премій і дивідендів від бізнесу);
 - збереження підприємницького духу, загострене почуття нововведень, удосконалень, пошуку і фантазій, "мозкових штурмів". Крім усього цього, малі фірми, як правило, не потребують значних територій, комунікацій та під'їзних шляхів.
- Водночас суб'єктам малого підприємництва властиві й певні недоліки, серед яких необхідно виділити найбільш істотні:
- вищий рівень ризику, тому високий рівень нестійкості на ринку;
 - високе податкове та регуляторне навантаження;
 - залежність від великих компаній;
 - недоліки в управлінні бізнесом;
 - низька компетентність керівників;
 - підвищена чутливість до змін умов господарювання;

- труднощі в залученні додаткових фінансових коштів і отриманні кредитів;
- невпевненість і обережність господарюючих партнерів при укладанні договорів (контрактів).

Звичайно, неоліки та невдачі діяльності суб'єктів малого бізнесу зумовлюються як внутрішніми, так і зовнішніми причинами, умовами функціонування малих підприємств. Як свідчить досвід, більшість невдач малих фірм пов'язана з менеджерською недосвідченістю або професійною некомпетентністю власників малих підприємств.

У світовій та вітчизняній економічній науці не встановлено єдиного визначення малого підприємництва як сектору економіки й не існує універсальної міжнародної системи критеріїв визначення його суб'єктів, що пов'язано зі значною різноманітністю та неоднорідністю економічних суб'єктів, які мають ті чи інші риси, характерні для суб'єкта малого підприємництва. Створення оптимальної системи кількісних критеріїв визначення суб'єкта малого підприємництва має важливе значення в процесі виділення кола об'єктів для спеціальних режимів державної підтримки та регулювання.

В Україні наявна суперечлива система кількісних критеріїв визначення суб'єктів малого підприємництва, яка потребує вдосконалення і конкретизації. Із цією метою необхідно вжити таких заходів: по-перше, проаналізувати кількісні та якісні ознаки малих підприємств у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці, по-друге, запропонувати найбільш оптимальний варіант вирішення цієї проблеми для України.

Заради розвитку методології створення підприємств малого бізнесу в Україні слід використовувати світовий і вітчизняний досвід встановлення критеріїв малих підприємств.

Термін "критерій" (від грец. – *criterion*) – засіб для дослідження, міркування. На думку авторів праці [4, с. 276], критерій – це ознака, на основі якої оцінюють діяльність або визначають параметри на перспективу. На наш погляд, більш точно критерій можна визначити як основну ознаку, що дає нам змогу виявити достовірні дані щодо будь-якого об'єкта. Він має виразити глибинну сутність, кількісну, якісну сторону функціонування підприємства, принципи і підходи до його аналізу й управління ним.

Однак використання лише кількісних критеріїв для віднесення підприємств до суб'єктів малого підприємництва є недостатнім. Практика засвідчує, що при невеликій кількості зайнятих на підприємстві його обороти можуть сягати десятків мільйонів гривень. Це вже далеко не малий бізнес, який має право за формальними критеріями на передбачені законодавством пільги.

Кількісний підхід до визначення МП недостатній ще й через такі обставини:

1. Об'єктивні умови підприємницької діяльності в різних галузях економіки незіставні, що вимагає коректування поняття малого підприємництва для кожної конкретної країни та галузі.

2. У різних країнах відрізняють мале підприємство за методикою розрахунку таких кількісних критеріїв, як обсяги продажу, оборотність, вартість активів тощо.

Під час встановлення кількісних критеріїв МП для визначення розмірів цього сектору в Україні потрібно додатково враховувати ще й такі обставини:

- офіційна статистика не дає групувань українських підприємств за кількістю працівників. У зв'язку з цим порівняння структури малого бізнесу України з розвинутими країнами Європи за критеріями кількості неможливе;
- українська державна статистика не дає групувань МП за організаційно-правовою формою;
- у національній статистиці є парадокс: кооперативи, які за критеріями кількості працівників у більшості випадків належать до МП, аналізуються окремо і не включаються до категорії "малі підприємства". Це означає, що в Україні суб'єктами малого бізнесу є не тільки МП, а також кооперативи та підприємці-індивіди. Робимо висновок: щоб визначити розміри сектору малого бізнесу в Україні, треба брати до уваги кількість малих підприємств, кооперативів та підприємців-індивідів;
- українська статистика малого бізнесу часто змінюється, уточнюється методологія розрахунків. У зв'язку з цим під час аналізу сектору малого бізнесу в динаміці виникає проблема порівнюваності даних.

Кількісні критерії необхідно доповнювати якісними. Такий підхід дає змогу розглядати мале підприємство не як зменшений різновид великої компанії, а як організацію, функціонування якої відрізняється від життєдіяльності великого підприємства за такими ознаками: високий рівень сприйняття технічних, організаційних, управлінських нововведень, а також вимушених постійних змін, необхідної послідовної адаптації до змін зовнішнього середовища та відповідних внутрішніх змін.

Якісні критерії розкривають загальні риси, притаманні малим підприємствам як особливому сектору ринкової економіки. До загальних рис належать такі: організаційна простота, здатність до швидкої перебудови на випуск новоствореної продукції, безпосередня робота на ринок, швидке адаптування до місцевих умов господарювання, знач-

на незалежність дій малого підприємництва, гнучкість та оперативність у прийнятті та виконанні рішень, відносно невеликі витрати, особливо на управління, велика можливість для індивідів реалізовувати свої ідеї, виявляти свої здібності, відносно вища оборотність власного капіталу.

Додатково треба виділяти такі якісні критерії малого підприємництва, як правова незалежність, єдність права власності та безпосереднього управління фірмою, безпосередній характер відносин між господарем і працівником, повна відповідальність за результати господарювання, невеликий ринок збуту, сімейне відання справою тощо [5, с. 88–89].

Першим важливим якісним критерієм сектору малих товарних підприємств є орієнтація на ринок при виробництві товарів, послуг, тобто орієнтація на конкретні замовлення споживачів.

Другим якісним критерієм є порівняно обмежені ресурси та пріоритетне використання нецентралізованих джерел фінансування, що практично не дає змоги виходити за рамки основної діяльності.

Третім якісним критерієм можна назвати високу організаційно-функціональну гнучкість і мобільність підприємств. У рамках сектору малих підприємств необхідно ліквідувати перешкоди для переміщення матеріальних, фінансових ресурсів і робочої сили. Малі підприємства повинні стати важливим каналом швидкого переливання ресурсів з галузі в галузь.

Четвертим якісним критерієм МП є простота їх організації. Характерною рисою такої організації має бути гнучкість, можливість швидкої перебудови діяльності підприємства.

П'ятим якісним критерієм МП є несистематичність менеджменту. Необхідно, щоб усі працівники розуміли співвідношення структури витрат і доходів, з чим пов'язана ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів. Важливо, щоб кожний працівник МП усвідомлював можливості зменшення витрат, підвищення доходу, покращення якості роботи працівників. Для цього потрібно розробляти та постійно доводити до відома всіх працівників оперативні відомості щодо аналізу господарської діяльності підприємства.

Шостим якісним критерієм є концентрація власності управління у засновників підприємства або родичів (функції власності та управління, як правило, нероздільні).

Сьомим якісним критерієм є робота на обмежених ринках. Суб'єкти малого підприємництва краще знають рівень попиту на місцевих (локальних) ринках, часто товари виробляють на замовлення конкретних спо-

живачів, які дають кошти для існування великої кількості людей.

Восьмим якісним критерієм є вразливість до несприятливих змін у макрофірмах, що часто спонукає дрібних власників до припинення підприємницької діяльності (динаміка створення та ліквідації малих підприємств значно активніша, ніж аналогічні процеси на великих підприємствах) або виходу в тіньовий сектор, фактично не контролюваний державою, але тісно пов'язаний з кримінальними структурами [5, с. 90]. Названі вище критерії дають можливість визначити модель ринкової поведінки МП та узагальнити відмінності їх поведінки від ринкової діяльності великих підприємств.

Встановлено, що потреба у визначенні критеріїв для зарахування підприємств до малих форм господарювання зумовлена необхідністю систематичних спостережень за розвитком малого бізнесу і малого підприємництва та прийняттям відповідних рішень щодо політики державної підтримки цих суб'єктів ринкових відносин.

Як свідчить вітчизняна та світова практика, основним критерієм, на підставі якого підприємства різних організаційно-правових форм зараховуються до сфери малого бізнесу, є середньооблікова кількість працівників, зайнятих у звітному періоді на підприємстві, та обсяг річного обороту коштів або обсяг реалізованої продукції.

Тому нами було досліджено кількісні ознаки малих підприємств у країнах світу (табл. 1) з розвинутою, перехідною та постіндустріальною економікою, які свідчать [6, с. 23; 7, с. 33; 8, с. 88–89; 9, с. 20; 10, с. 15; 11, с. 205–206; 12, с. 380; 13, с. 76; 14, с. 77]:

1) основними критеріями, на підставі яких підприємства різних організаційно-правових форм зараховуються до сфери малого, середнього, великого бізнесу, є середньооблікова кількість працівників, зайнятих у звітному періоді на підприємстві, та обсяг річного обороту коштів або обсяг реалізованої продукції за цей самий період;

2) щодо малих підприємств, то їх кількість перебуває в межах до 50 осіб, обсяг річного обороту коштів/або обсяг реалізованої продукції коливається від 1 до 7 млн грн (за винятком України, де для умов спрощеної системи оподаткування використовується межа до 1 млн грн);

3) у деяких країнах на законодавчому рівні в системі малого бізнесу працюють мікропідприємства з кількістю працівників до 10 осіб, обсягом річного обороту коштів або обсягу реалізованої продукції до 20 млн дол. США, на жаль, в Україні зараз такі підприємства відсутні.

Особливості формування малих підприємств залежно від кількісних ознак знайшли

своє відображення в наукових працях інших фахівців з розвитку малого бізнесу [15, с. 71; 16].

Дослідженням встановлено, що з початку політичної й економічної перебудови в Україні і на сьогодні питання формування та розвитку малого підприємництва мають доста-

тне законодавче і нормативно-правове забезпечення. Однак у законодавчому і нормативно-правовому забезпеченні формування та розвитку малого підприємництва встановлено безліч суперечностей, аналіз котрих виконано у хронологічній послідовності (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості формування малих підприємств залежно від кількісних ознак*

Країна	Малі підприємства		Середні підприємства		Великі підприємства	
	кількість зайнятих, осіб	річний оборот коштів	кількість зайнятих, осіб	річний оборот коштів	кількість зайнятих, осіб	річний оборот коштів
Великобританія	до 200	до 250 тис. ф. ст.	200–1000	250 тис. – 1 млн ф.ст.	більше ніж 1000	більше ніж 1 млн ф. ст.
Греція	до 50	до 1,5 млн дол. США	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Грузія**	мікробізнес до 10	до 16 тис. дол. США	малі підпр.: 10–50	до 55 тис. дол. США	дані відсутні	дані відсутні
Казахстан	до 50	3–4,5 тис. тенге	50–350	4,5 тис. тенге	дані відсутні	дані відсутні
Країни Бенілюксу	до 50	1,5 млн дол. США	51–499	1,6–54 млн дол. США	500 і більше	55 млн дол. США і більше
Країни ЄС	10–49	4 млн дол. США	50–249	4–16 млн дол. США	250 і більше	17 млн дол. США і більше
МБРР	до 99	1 млн дол. США	100–499	100 тис. –1,5 млн дол. США	500 і більше	2,5 млн дол. США і більше
Німеччина	до 50	до 1 млн євро	50–499	від 1 до 100 млн євро	більше ніж 500	більше ніж 100 млн євро
Польща	до 50	7 млн євро	51–250	від 7 до 40 млн євро	більше ніж 250	більше ніж 40 млн євро
Росія	30–60	15–30 млн руб.	60–700	30–250 млн руб.	700 і більше	250 млн руб. і більше
США	20–100	6,5 млн дол. США	100–500	до 13,5 млн дол. США	500 і більше	13,5 млн дол. США і більше
Україна	до 50	70 млн грн	50–250	70–100 млн грн	більше ніж 250	більше ніж 100 млн грн
Японія	до 50	7 млн дол. США	51–100	7–230 млн дол. США	більше ніж 100	230–770 млн дол. США

*систематизовано автором

**працюють мікропідприємства з кількістю до 10 осіб – експеримент Грузії

Генезис правового статусу суб'єктів малого підприємництва, у першу чергу, був пов'язаний саме з малими підприємствами й розпочався у Постанові Ради Міністрів УРСР “Про заходи щодо створення й розвитку малих підприємств” від 22.09.1990 р. № 278, Законі України “Про підприємства в Україні” від 27.03.1991 р. № 887-XII, Законі України “Про державну підтримку малого підприємництва” від 19.10.2000 р. № 2063-III, Господарському кодексі України від 2003 р., Проекті Закону “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності” України від 16.05.2011 р. № 8521 та ін.

На сьогодні суб'єктами малого й середнього бізнесу є фізичні особи, зареєстровані в установленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності відповідно до Закону України “Про державну підтримку малого підприємництва”, та юридичні особи – малі й середні підприємства, визначені відповідно до ст. 63 Господарського кодексу України, малими вважаються підприємства, середньооблікова кількість працівників яких не пе-

ревищує за рік 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції – 70 млн грн. Великими визнаються підприємства, на яких кількість працівників перевищує 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації перевищує 100 млн грн. Відповідно, всі інші підприємства належать до категорії середніх.

Таким чином, зараз в Україні оцінювання діяльності суб'єктів малого підприємництва на законодавчому рівні здійснюється за такими ознаками:

- 3 погляду господарської діяльності:
 - у промисловості та будівництві малі підприємства, на яких працювало до 200 осіб;
 - в інших галузях виробничої сфери – до 50 осіб;
 - у науці та науковому обслуговуванні – до 100 осіб;
 - у галузях невиробничої сфери – до 25 осіб;
 - у роздрібній торгівлі – до 15 осіб.

2. З погляду права використання спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності класифікація наведена нижче (табл. 2).

Кількісні ознаки, ставки оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Характеристика	Кількісні ознаки			Ставки податку відповідно до ст. 294 щодо змін до Податкового кодексу України (IV розділ)
	Кількість осіб	Обсяг річного доходу		
		мінім. зароб. плата, встановлена на 1 січня звітного року*	млн грн	
Фізичні особи – підприємці, які здійснюють виключно ремісничу діяльність, роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках	не використовують працю найманих осіб	не перевищує 150 розмірів	0,14	від 1 до 10% на місяць від розміру мінімальної заробітної плати
Фізичні особи, які здійснюють виробництво товарів, продаж товарів, господарську діяльність з надання послуг населенню	не перевищує 10 осіб	не перевищує 1000 розмірів	1,0	від 2 до 20% на місяць від розміру мінімальної заробітної плати
Фізичні особи за календарний рік, що передує періоду переходу на спрощену систему оподаткування	не перевищує 20 осіб	не перевищує 3000 розмірів	3,0	3% бази оподаткування** у разі сплати ПДВ; 5% бази оподаткування* у разі несплати ПДВ
Юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, які відповідають сукупності таких критеріїв	не перевищує 50 осіб	не перевищує 5000 розмірів	5,0	3% бази оподаткування* у разі сплати ПДВ згідно з розділом V цього Кодексу; 5% бази оподаткування* у разі включення ПДВ до складу єдиного податку

*Стосовно цього законодавства за основу взято заробітну плату в розмірі 941 грн на місяць.

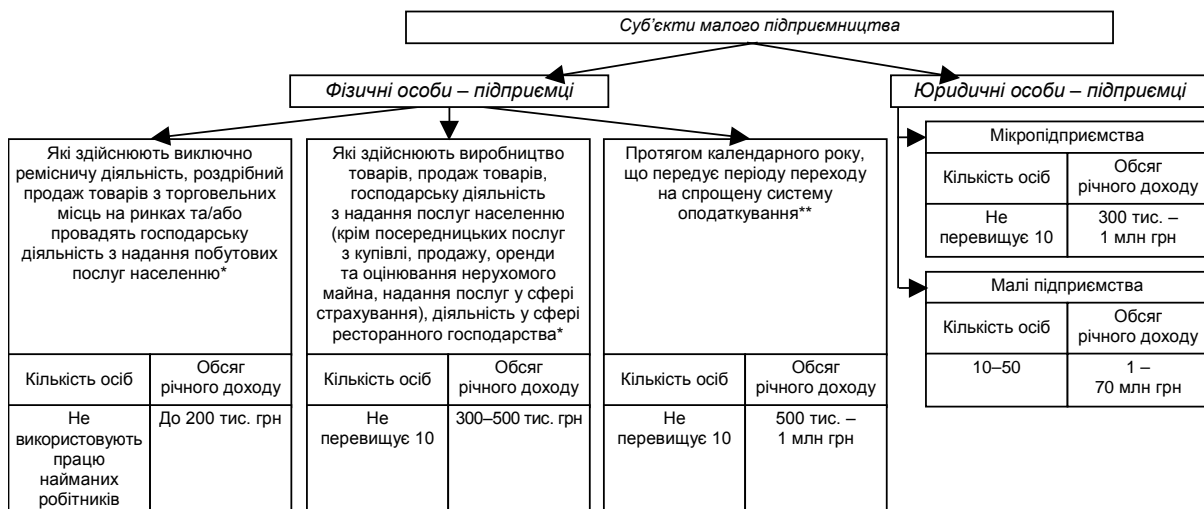
** Об'єктом оподаткування є дохід від реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг, тобто уся сума, що отримана платником податку за здійснення операцій з продажу товарів (виконання робіт, надання послуг) у готівковій та/або безготівковій формі розрахунків за звітний (податковий) період.

За 11 років існування спрощеної системи оподаткування кількість платників єдиного податку збільшилась майже в 14 разів (з 95 до 1304,5 тис. осіб), а надходження до бюджету від сплати єдиного податку зросли в 3 рази (з 127 млн грн у 1999 р. до 419,1 млн грн у 2010 р.). При цьому, суб'єкти – “спрощенці” створили понад 1,38 млн робочих місць. Середній рівень індексу інфляції за період з 01.01.1998 р. до 01.01.2011 р., становить 117,8%. У 1998 р. мінімальна заробітна плата становила 45 грн, а на 01.04.2011 р. вона становить 960 грн. Тобто

мінімальна заробітна плата з 1998 р. збільшилась у 21,3 раза [17]. Ці дані свідчать про те, що спрощена система оподаткування потребує термінового вдосконалення.

IV. Висновки

У результаті наведеного дослідження й обробки сучасних джерел нами запропонована концептуальна модель (з урахуванням чинних норм, норм обох проектів і результатів авторських досліджень) кількісних ознак суб'єктів малого підприємництва залежно від їх особливостей (рис. 1).

* без права створення юридичної особи

** з правом створення юридичної особи

Рис. 1. Концептуальна система кількісних ознак суб'єктів малого підприємництва залежно від їх особливостей

Надана концептуальна модель принципово відрізняється від законопроекту № 8521 (табл. 2), а саме:

- по-перше, для усіх видів груп фізичних осіб-підприємців пропонується підвищення кількісного критерію обсягу річного доходу в розумних межах, що дасть змогу суб'єктам малого підприємництва розширити обсяги річного доходу, тобто особисту свободу і розвиток ініціативи. Необхідними вимогами при цьому є вирішення на законодавчому рівні регламенту адміністративного навантаження на підприємців з боку системи державної служби оподаткування;
- по-друге, ми вважаємо за необхідне створення нової організаційно-правової структури – мікропідприємство, виходячи з грузинського експерименту;
- по-третє, серед позитивних новацій концепції – уніфікована форма безстрокового свідоцтва платника єдиного податку для юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, що значно спростить ведення бізнесу для сотень тисяч підприємців.

Список використаної літератури

1. Порохня В.М. Сценарне моделювання частки малих підприємств у валовому внутрішньому продукті країни / В.М. Порохня, М.Г. Пивоваров // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2011. – № 5. – С. 98–103.
2. Пивоваров М.Г. Перші кроки реформ у напрямі дерегуляції та розвитку малого й середнього бізнесу / М.Г. Пивоваров // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 132–138.
3. Реверчук С.К. Анатомія малого бізнесу : інформ.-аналіт. посібник студенту і підприємцю / С.К. Реверчук, М.І. Крупка. – Л. : Діалог, 1996. – 116 с.
4. Черевко Г.В. Економіка підприємств : навч. посіб. / Г.В. Черевко, Ф.В. Горбонос, Г.Б. Іваницька та ін. ; [за заг. ред. Г.Ф. Черевко]. – Л. : Апріорі, 2004. – 384 с.
5. Пивоваров М.Г. Формування та розвиток малих підприємств як основи підприємництва : монографія / М.Г. Пивоваров. – Запоріжжя : КПУ, 2010. – 415 с.
6. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій. – К. : Знання, 2002. – 277 с.
7. Предпринимательство / [под ред. М.Г. Лапуста]. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 448 с.
8. Хахулин В.В. Экономико-правовое обеспечение развития субъектов малого предпринимательства / В.В. Хахулин, В.И. Ляшенко. – Донецк : ИЭПИ НАН Украины, 2001. – 456 с.
9. Новиков Д.А. Модели и механизмы управления развитием региональных образовательных систем / Д.А. Новикова. – М. : ИПУ РАН, 2001. – 84 с.
10. Брюмер К. Система поддержки малого предпринимательства в Германии (возможный ориентир для России?) / К. Брюмер // Деньги и кредит. – 2001. – № 7. – С. 13–19.
11. Отчет о состоянии сектора малых и средних предприятий в Польше в 1998–1999 гг. – Варшава : Польский фонд стимулирования и развития малых и средних предприятий, 2000. – 342 с.
12. Лялин В.Е. Экономическое славяноведение (сравнительный анализ развития малого бизнеса в славянских странах СНГ) / В.Е. Лялин, В.И. Ляшенко, К.В. Павлов, В.В. Хахулин. – Ижевск ; Донецк ; Мурманск : Изд-во Кольского НЦ РАН, 2005. – 447 с.
13. Колісник Г.М. Методи підтримки малих підприємств та їх суть в Україні / Г.М. Колісник // Ринкова трансформація економіки України: теорія, практика перспективи : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Л., 2003. – С. 120–121.
14. Дагаев А. Венчурный бизнес: управление в условиях кризиса / А. Дагаев // Проблемы теории и практики управления. – М., 2003. – № 3. – С. 74–80.
15. Варналій З.С. Основи підприємництва : навч. посіб. / З.С. Варналій. – К. : Знання-Прес, 2002. – 239 с.
16. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19.10.2000 р. № 2063-111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.ua>.
17. Бродский М. Мы настолько безнадежно запущены, что даже если просто нас помыть, эффект будет огромный / М. Бродский // Зеркало недели. – 2010. – № 14 (794). – С. 16.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2012 р.

Пивоваров М.Г. Концептуальный подход к установлению количественных и качественных признаков малых предприятий

В статье приведены результаты исследования отечественной и зарубежной теории и практики критериев оценки субъектов малого предпринимательства и разработана концептуальная модель количественной оценки развития системы малого предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: *малый бизнес, результаты теории и практики, объекты малого предпринимательства, система налогообложения, концептуальная модель, система малого бизнеса в Украине.*

Pyovovarov M. The conceptual approach to establishing quantitative and qualitative characteristics of small business

Now there is no universal system of criteria to small business assessment which is essential for its classification and choice of corresponding group in the simplified taxation system. The article offers the results of analysis of national and foreign theoretical and practical approach to small business assessment. It also develops the conceptual model of the quantitative assessment of small business development in Ukraine.

Key words: *small business, results of theory and practice, small business, taxation system, conceptual model, system of small business in Ukraine.*